

Leto IV.

21. maja 1951.

Štev. 69.

12000 žrtev

Zadnje dni majnika obhajamo šesto obletnico, odkar so britanske vojaške oblasti vrnile jugoslovanskim komunistom dvanajst tisoč slovenskih beguncev.

Za usodo teh beguncev odgovorni britanski višji častnik je tedaj zagotovil, da prepeljujejo begunce v Italijo, kjer se bodo združili z ostalimi slovenskimi protikomunisti.

Tej svečani besedi so begunski Slovenci na Koroškem verjeli. Verje li tudi še po prihodu ubežnikov iz transportov, ki so trdili, da zavezniki vračajo protikomuniste - komunistom.

Komunisti so vse vrnjene moške brez vsakega sodnega postopka, celo brez ugotovitve njihovih osebnih podatkov, pobili.

= + =

Tiste dni pred šestimi leti se nam je spet maščevalo naše preveliko in naivno zaupanje.

Majhen narod smo, živč na zelo vetrovnem in izpostavljenem prostoru, na katerega dan na dan pljuskajo valovi evropskih viharjev. Sami ne moremo voditi niti ne krojiti velike politike. Modro moramo zato preceniti vse možnosti in okoliščine, večkrat moramo celo zatajiti svoja čustva na račun stvarnosti, v bistvenih zadevah moramo pokazati toliko solidarnosti in edinosti kot najbrž noben drug narod Evrope. Trezno moramo ocenjevati svoje sosede, preračunano si moramo iskati zaveznikov in svojo politiko moramo pametno in odgovorno vključiti v njihovo politiko - kajti samo tako bomo preživeli kritične trenutke, da bi morali žrtvovati odvišne žrtve kot posledico slepega in naivnega zaupanja.

Tako posamezniki kot celi narodi se morejo ob trpljenju in udarcih učiti. Gorje, če si iz trpljenja in žrtev ne pridobe nobenih izkušenj, nauk. Še težji časi jih bodo doleteli in vedno več in več novih žrtev bodo od njih zahtevali.

Smo si svobodni Slovenci svesti tega?

-----0000000000-----

PO FILADELFIJSKI DEKLARACIJI

(Naš dopisnik poroča : -)

16. aprila so begunski predstavniki iz dežel vzhodne Evrope osnovali organizacijo za borbo proti komunizmu in za pripravo temelja za federativno ureditev srednje in vzhodne Evrope. Načelnik nove organizacije je Madžar Nagy. Med ostalimi člani so tudi Mikolajczyk, dr. Maček in dr. Krek.

PRVA ŠTEVILKA "DOMOVINE"
(Poročilo našega dopisnika iz USA)

Slovenska demokratska stranka je izdala prvo številko svojega glasila "DOMOVINA", v kateri objavlja Izjavo svojega glavnega odbora ter pregled, kako je prišlo do osnivanja S.D.S. v emigraciji. Poleg tega vsebuje številka še nekaj člankov, ki se bavijo z našo predno miselnostjo med Slovenci, s slovensko politično emigracijo ter položajem doma.

Izjava se zavzema za načela svobodne politične demokracije; veže obstoj in napredek našega naroda na obstoj federativne in demokratsko urejene Jugoslavije; proglašajo boj proti vsakemu prikritemu ali javnemu pripravljanju ali poskusu, da se v osvobojeni domovini kakor koli omeje demokratske svoboščine; odklanja sedanji komunistični režim v domovini in izjavlja, da ne prizna nobenih obveznosti gospodarskega značaja, ki jih je sedanji režim privzel ali sklenil; izjavlja, da v nobenem primeru in pod nobenimi okoliščinami ne prizna in ne bo priznala katere koli okrnitve slovenskega teritorija, ki je strnjeno ali po večini naseljeno s slovenskim življenjem ne ozirajoč se na tuje odtok ali mostišča na tem ozemlju; ugotavlja, da je dolžnost Narodnega odbora za Slovenijo, da v duhu obvez Narodne izjave z dne 29. oktobra 1944 požiivi akcijo, ki predvideva Zedinjeno Slovenijo kot sestavni del demokratske in federativne Jugoslavije ter vabi vse Slovence demokratsko-liberalnega svetovnega nazora, da se pridružijo Slovenski demokratski stranki.

V uvodniku predsednika ing. Bevca je rečeno, da bo stranka sodelovala z vsemi strankami in skupinami, katerih smoter je osvoboditev domovine in njena demokratska ureditev.

S.D.S. se je rodila z Riccionskim sporazumom 26. marca 1946 v Italiji, katerega so podpisali predstavniki Jugoslovanske nacionalne stranke (JNS), Samostojne demokratske stranke in Nove Jugoslavije.

Dr. Bogdan Drnovšek pravi v svojem članku "Slovenska politična emigracija", da bodo "napredni Slovenci preko svojih predstavnikov v SNO stavili predloge, ki naj pripomorejo k požitvi dela". Sedanji predstavniki SIS v Narodnem Odboru so vsi člani bivše Jugoslovanske nacionalne stranke.

Dr. Bojan Ribnikar ugotavlja, da so, od tujih življenj Slovenci pomnijo, vodile njihovo uslo - dobro ali slabo - slovenske politične stranke. "Domovina tudi pričakuje od emigracije, da bo naredila sporazum za rešitev večine spornih vprašanj notranje politike, hoče vedeti, kako si demokrati zamišljajo bodočo ureditev Jugoslavije in si gotovo ne želi, da bi ji demokratske stranke prinesle sicer svobodo, katero pa bi trošile spet v starih in nekoristnih sporih, namesto da bi ustvarile politično, gospodarsko in socialno zares sodobno državo."

K vprašanju vzdrževanja političnega dela

vanja slovenskega predstavnštva v emigraciji, daje I.V. predlog, da si vzamemo za primer norveško begunsko vladno med zadnjo vojno, ki je razpisala med svojimi državljani, živečimi v begunstvu, poseben davek. Priporočam pa, da je s tem zvezanih precej problemov, ki jih mora naša slovenska politična emigracija predhodno rešiti.

V "kroniki" je objavljen članek "Ob deset letnici 27. marca 1941", ki ne pozdravlja iz vsega srca dogodke 27. marca, ugotavlja pa, da bi zadela Jugoslavijo enaka usoda, tudi če bi ostalo pri paktu 25. marca. Z ozirom na končni izid je bilo zato častneje in srečnejše za našo bodočnost izpeljati 27. marec. Mimogrede se obregne ob članek Frana Erjavca, ki ga je "tudi ponatisnil" "Klic Triglava" in zaključuje, da ni koristno, ako razgaljamo pred svetom "domnevnih ali resnih" nečistih nagibov posameznikov, ki so pri pravili 27. marec, "marveč naj se iz njega učimo." - Učiti se pa ne moremo, ako ga ne poznamo. (Op. dopisnika)

Odbor SDS je pozdravil "Poruko" Jugoslovanske narodnega odbora iz aprila 1950, o kateri je Klic Triglava že obširneje poročal.

Naslov uredništva je "Domovina" (Sherman) - 116 Almond Avenue, Napa, California, USA. Prva številka je mišljena kot nekakšna politična okrožnica in ni v prosti prodaji.

"STVARNOST" V SLOVENIJI

Trst, 10. maja. - Poročilo našega dopisnika. Pred kratkim je izšla dvojna številka (2-3) neodvisne revije "Stvarnosti". Vsebuje razpravo dr. A. Dabinovića o Trstu in njegovem zaledju, II. del Hajdnikovega pregleda povojnega slovenskega slovstva, dr. Ježovo razpravo o ljubljanskem jezuitskem kolegiju in prevod Artur Köstlerjevega članka "Popolno nasilje ali relativna svoboda?" - Vinko Beličič je napisal zvočno lirsko fantazijo "Pri svetem Jerneju", Vilko Hajdnik pa nadaljeva nje romana "Smrt v pomladi". - Med zapiski nas bo zanimalo, da je ljubljanska opera uprizorila Jurčičevega "Desetega brata", za katerega je napisal libreto in uglazbil dirigent Mirko Polid; da je Šentjakobsko gledališče v Ljubljani uprizorilo dramo Ivana Mraka "Rdeči Logan" iz življenja Indijancev in da je slovensko filmsko podjetje "Tri glav" odložilo snemanje "Visoške kronike" zaradi tehničnih zaprek. Izdelalo pa bo film po Vandotovi pripovedki "Kekec".

Prva številka "Stvarnosti", o kateri je prinesel Klic Triglava obširno poročilo, je v Sloveniji vzbudila precej zanimanja, zlasti med intelektualnimi krogi. Zanj se zanima uredništvo Slovenskega poročevalca in kulturnih revij, ki izhajajo v Ljubljani.

Imel sem priliko zvedeti od dobro poučenih oseb, da Edvard Kocbek, o katerem je prva številka Stvarnosti obsežno pisala in po

stavila dokaj trdo sodbo, ni povsem desinteziriran, na tem, kaj zunaj svobodni Slovenci o njem pišejo.

"KROGOVA" REVILJA

Cleveland, 3. maja. - Naš dopisnik poroča. - Študijski klub "Krog", ki je nastal lani po letu in je v jeseni naslovljen na svojo 100. oblejavo, svoje ustanovno poslanico, se je nekaj mesecev bavil z mislijo, da bi izdal svojo kulturno revijo. Zaradi tega je tudi v več begunskih časopisih priobčil obvestilo o svoji nameri.

Vaš list je poleg tega tudi priobčil nekaj pisem kot odgovor na anketo glede revije, ki jo je razpisal "Krog".

Zdaj je "Krog" spoznal, da ni pogojev, da bi mogel izdajati svojo revijo. Vtis imam, da je na to odločitev vplivalo tudi dejstvo, da sta med tem izšli dve novi reviji, in sicer "Stvarnost" v Trstu in "Vrednote" v Argentini. Ob že drugo leto izhajajoči kulturni reviji "Slovenska beseda", ki tudi izhaja v Argentini, bi zato težko bilo "najti potreben prostor" še za četrto slovensko kulturno revijo, Krogovo, v številčno ne preveliki slovenski emigraciji. Poleg tega se zdi, da je Krog stal tudi pred zagato, ali naj bi namenil svojo revijo intelektualcem ali pa nešolanim beguncem.

Kot povzemam iz vsebine dosedanjih treh revij, sta "Stvarnost" in "Vrednote" namenjeni predvsem intelektualcem, dočim skuša "Slovenska beseda" zadovoljiti zlasti preproste slovenske emigrante.

POROČILO "SOCIALNEGA SKLADA"

Poročilo "Socialnega Sklada 29. oktobra" za april izkazuje izdatek £12.1.2. za 6 (šest) paketov (hrana in obleka), ki so bili poslani potrebnim beguncem v Evropo.

Pozivamo vse Slovence, da podpro akcijo Sklada, ki nudi pomoč neglede na politično pripadnost in se trudi olajšati težave našim rojakom, ki se nahajajo v Evropi po bolnicah, taboriščih in študentskih domovih. Prispevke v obleki ali denarju sprejema uprava Kliza Triglava in upravnica Sklada gđ. Vida Zambavnik, 29, Tunis Road, London, W.12.

NATEČAJ ZA PODORO ŠTUDENTOM

Dobrodelno društvo Svobodnih državljanov Jugoslavije je razpisalo svoj drugi natečaj za naše begunce v Veliki Britaniji, ki žele začeti odnosno nadaljevati študije. Skupna vsota razpisanih podpor bo v višini £ 220.

Pogoji za dodelitev podpore so sledeči: 1) da so bivši jugoslovanski državljani in da imajo pravico do bivanja v Vel. Britaniji; 2) da so člani društva odnosno, da so se včlanili pred predložitvijo prošnje za dodelitev podpore; 3) da niso starejši od 30 let odn. 40 let, ako so že začeli študirati na univerzi; 4) da imajo vse potrebne dokumente odn.

odgovarjajoče dokaze; 5) da v prošnji točno navedejo, kake pomoč že prejajajo od tega oz. kakega drugega društva ali ustanove.

Podpore 160 funtov bo prejel kandidat, ki je že vpisan na neki univerzi na področju V. Britanije, bodisi kot interni ali externi študent. Prednost imajo oni, ki so že položili kak izpit.

Vsaj ena podpora v višini £ 40 bo podeljena kandidatom, ki se žele na jesen vpisati na večerne tečaje kake univerze ali strokovne šole ali na pol-dnevne tečaje.

Poleg splošnih pogojev, navedenih v začetku, je potrebno, da kandidati zaposleni tako, da bodo lahko obiskovali šolo v svojem prostem času in da tečaj ne traja preko dveh petih let.

Predvidena je tudi vsaj ena podpora £ 20 za kandidate, ki se vpisejo na tečaje z namenom položiti britansko maturo ali Certificate of Proficiency in English.

Pravila društva z pogoji za sprejem v članstvo, kakor tudi vsa nadaljna pojasnila lahko dobite, ako pišete na naslov tajnika: g. F.M. Hristić, Dobrodelno društvo svobodnih državljanov Jugoslavije, Stone House - Bishopsgate, London, E.C.2.

Prošnje za podporo je treba dostaviti tajništvu najkasneje do 30. junija 1951.

OBVESTILO SLOVENSKE PRAVDE

Kot smo pred časom poročali, je Slovenska Pravda v različnih državah priredila članske konference, na katerih je članstvo razpravljalo o perečih zadevah tako slovenske emigracije kakor tudi same njihove organizacije.

Zdaj je Predsedstvo Slovenske Pravde objavilo v svojem mesečnem vestniku "zaključke, ki izražajo mnenje velike večine članov". Iz teh zaključkov povzemamo glavne misli:

1) Slovenska emigracija ni razvila polne delavnosti, ločene akcije, ki so bile podvzete, pa nimajo tistega uspeha kot složno delovanje. Slovenska Pravda se je doslej trudila, da bi prišlo do združenega nastopa vseh svobodnih Slovencev.

2) Slovenska Pravda naj v bodoče posveti več skrbi "zunanjemu" delovanju in naj zaradi večjega uspeha sklene sporazum s tistimi slovenskimi skupinami, ki so voljne z njo sodelovati.

3) Tudi v bodoče naj Slovenska Pravda deluje za ureditev slovenskega narodnega zastopstva v tujini.

4) Potrebno je tudi tesnejše sodelovanje južnoslovanskih demokratičnih sil.

5) Slovenska Pravda naj ne spreminja dosedanje organizacijske oblike, ki je za te prilike, v katerih je Slovenska Pravda nastala in živi, najbolj primerna.

KLIC TRIGLAVA izhaja vsak prvi in tretji po nedeljek v mesecu. Letna naročnina znaša 24, za tujino velja odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo.

Anketa Klica Triglava (III)

VLOGA POLITIČNIH STRANK

Nadaljujemo z odgovori na vprašanja, ki jih je zastavilo uredništvo Klica Triglava beguncem, ki so nedavno zapustili domovino in ljudem, ki se še vedno nahajajo doma. Med temi poslednjimi so tudi trije člani komunistične partije. Imen iz razumljivih razlogov ne moremo objaviti. Odgovore smo iskali med ljudmi različnih položajev in poklicev ter iz različnih predelov Slovenije in Jugoslavije. Odgovorom ne dodajamo nikakega lastnega komentarja, da bi omogočili čim objektivnejšo sliko. Ker so si odgovori zelo podobni, jih združimo v en sam odgovor, predstavljajoč večinsko mnenje. Ostale odgovore podajamo v originalu.

== + ==

VPRAŠANJE: Kakšno je razpoloženje prebivalstva, zlasti inteligentov, v pogledu neobhodnosti (večih) političnih strank v moderni demokraciji? Kako ljudje gledajo na ev. povratak starih predvojnih političnih strank s svojimi prvaki iz emigracije? Ali se še vedno opaža nagnjenost, da bodimo Slovenci v pogledu politične orientacije in organizacije razdeljeni na svetovno-nazorsko delitev? Ali se morda že čuti korak dalje, da svetovni nazor nima nič skupnega s politično orientacijo; da mora politična borba med strankami zapustiti svetovno-nazorsko torišče ter preiti na gospodarsko-socialno-politično polje?

ODGOVOR: Prepričanje, da je potrebnih več strank v državi, delijo tako inteligenti kot preprosti ljudje. Na ta način je edino možno preprečiti diktaturo in izvesti svobodno volitve.

"V splošnem ljudje odklanjajo vrnitev starih političnih prvakov v Jugoslavijo. Ljudje bi hoteli nove mlade moči. Popolnoma pa odklanjajo ekstremiste."

"Narod v Jugoslaviji si predvsem želi odpravo komunizma. To je glavni cilj, pri čemer pa se ne ozira na bivše stranke. Prvaki raznih strank v emigraciji so po mojem izgubili na ugledu med Jugoslovani v domovini."

"Glede povratka predvojnih politikov, pa sem mišljenja, da bi danes narod pozdravil kogarkoli, ki ne bi bil komunist. Kar se tiče svetovnega nazora, pa sem mišljenja, da nima popolnoma nobene zveze s politično orientacijo. Ako gre politična borba skupno z borbo za svetovni nazor, je nujno, da preide v fanatizem, ki nima nobene meje. Pač pa ima sedanja borba med demokratičnim in komunističnim svetom morda tudi značaj borbe med materialističnim in idealističnim svetovnim nazorom. Tega pa so vzrok vsekakor komunisti, ki hočejo svoj materialistični nazor vcepiti tudi drugim. Čim pa imamo fanatike na eni strani, je dobro, da jih imamo tudi na drugi, sicer je borba neenaka."

"Emigracijski "politiki" so doma približno na istem položaju glede tega, kaj mislijo ljudje o njih, kot komunistični "voditelji". Pozdravljam zadnji stavek v tej točki, ker se mi zdi edino pravilen in iz katerega je treba z veliko žlico zajemati vso politično modrost."

"Ljudje dobro gledajo na ev. povratak starih političnih strank in njihovih voditeljev iz emigracije in edino na ta način smatrajo, da se politična situacija v Jugoslaviji umiri in uredi ter da se končno vrnemo med svobodne narode. Še vedno se opaža nagnjenost, da bodimo Slovenci v pogledu politične orientacije in organizacije razdeljeni na svetovno-nazorsko delitev."

"V Sloveniji in Hrvaški si velika večina prebivalstva želi povratka starih strank. Mnenja sem, da si pa večji del inteligence kakor tudi delavstva in nameščenstva želi urejeno državo s primerno socialno zakonodajo. Narod je politično zrelejši z ozirom na težke izkušnje pod komunizmom."

Neki komunist odgovarja takole:

"Ljudje, zlasti inteligenti, gledajo na bivše politične prvake kot na ljudi, ki so krivi (vsaj delom) za sedanji težak položaj Jugoslavije in za neuspeh v vojni. Napake nekdanjih voditeljev so bile v glavnem take kot jih jaz (osebno mnenje, ki pa ni samo moje) predvidevam v Italiji in Franciji, ali morda tudi v drugih državah, kjer ljudje čakajo, da se bodo drugi narodi, predvsem Američani, borili za njihovo svobodo. Vprašanje Koreje ponovno potrjuje to dejstvo." - "Mladina je posebno poglavje v tem smislu, ker bo mladina tudi kasneje nosila s seboj nekaj dediščin sedanjosti, kar je nujna posledica sedanjih naporov titovske vlade in bo potrebno s tem računati. Ti mladinci bodo antiklerikalci." - "Glede bivših prvakov, ki bi se vrnili v Jugoslavijo, pa velja mnenje, da ne bo do sposobni uvesti kaj posebno novega in koristnega. Ljudje jih smatrajo za gospode, ki so rešili svojo kožo in so se vrnili, ko so jim drugi deželo osvobodili. Potreben je torej domač osvobodilni pokret." - "Glede vprašanja "zrelosti" pa menim, da noben Jugoslovane ne misli, da bi lahko živel v Jugoslaviji kakor na nekem Marsu, kjer ne bo čutiti vpliva demokratične zrelosti ali nezrelosti, marveč je vsem jasno, da je treba sprejeti nekaj, kar se je izkazalo za dobro in odvreči, kar je slabega. Saj so vendar tudi Jugoslovani del človeške družbe, ki živi na zemlji z vsemi drugimi narodi."

VPRAŠANJE: Kolikšno verjetnost predvidevate, da bi stare politične stranke (SLS, JNS - zdaj Slovenska demokratska stranka, socialisti) zadovoljile nove narodne potrebe po osvobojenju in da bi našle odmeva v narodu?

ODGOVOR: Večina se strinja v tem, da bi stare stranke našle na dober odmev le z novimi programi. Komentarji pa so različni.

"Sedanje politične stranke v emigraciji... bi vse imele precej plodna tla za udejstvovanje po osvobojenju, ker je današnje politično prepričanje Slovencev v bistvu isto kot pred vojno, samo s to razliko, da bi imenovane stranke morale vključiti v svoj program in seveda tudi izvesti v celoti gotove socialne reforme, katere pa ne bi smele biti ekstremistične."

"Stare politične stranke... bi zadovoljile, če voditelji niso na kakršen koli način kompromitirani, narodne potrebe po osvobojenju in bi našle v narodu dobrega odmeva, vsaj pri kmečkem slovenskem narodu, ki čuti, da sodelovanje gornjih strank v bodoči vladi, mu zagotovi imetje, pravico do življenja in svobodo."

"Ljudje, ki so s kritičnim očesom gledali dogajanja in razvoj današnje Jugoslavije, morajo priznati, da je vključ vsemu terorju in bedi, v katero je Jugoslavija padla zaradi komunističnega gospodarstva, komunistična revolucija prinesla tudi nekaj napredka. Za to povratek starih predvojnih strank z njenimi voditelji; ako ti ne bi upoštevali napredka in sprememb, ne bo zadovoljil. Stare stranke s svojimi stari programi ne bi mogle zadovoljiti potreb naroda. Tudi prenos strankarske borbe s svetovno-nazorskega na gospodarsko-politično polje, bi privedlo do reorganizacije predvojnih političnih strank."

"Kakor se zdi, bi v slučaju osvobojenja izpod komunističnega terorja, gotovo nastopile spet prejšnje politične stranke, vendar med njimi sigurno ne bi bilo tistega nasprotja in sovraštva kot pred vojno."

"Stare politične stranke bi utegnile potem, ko bi bili pozabljeni prvi dnevi svobode, postati zopet nevarne. "Klerikalci" zaradi svojega istovetjenja s Cerkvijo, kar bi kot reakcijo povzročilo, da bi zopet začeli razsajati neki "liberalci". Pametnega človeka nujno vodi načelo, da taki spori ne bodo nikomur prinesli nič dobrega. Žal pa niso vsi ljudje pametni (kaj bi bilo, če bi bili). Treba bo torej že v prvem trenutku in z dobro propagando vsaj deloma vcepiti, da je bila vsa dvajsetletna slovenska tragika v tem, da so se šli klerikalci in liberalci in da niso njih politični možgani segali tako daleč, da bi se šli eventuelno Slovence."

"Ljudstvo si želi predvsem demokratično ureditev in znano slovensko "strankarstvo" je stopilo v zadnjih letih precej v ozadje."

"Na žalost pa so tudi precej zmešani pojmi o tem, ker današnja politična propaganda ne dopušča, da bi se o tem debatiralo."

Srbsko mnenje: S formiranjem večih političnih strank nastaja demokratska obramba pred eno-partijskim sistemom in diktaturo. Stari politični prvaki so se precej diskreditirali bodisi že v predvojni Jugoslaviji, bodisi s sodelovanjem s Titom ali s kom drugim ali pa s pasivnim zadržanjem in praznim politiziranjem v tujini. Narod ne bo zaupal svoje usode nikomur, ki želi razbiti skupnost jugoslovanskih narodov.

Hrvatsko mnenje: V slučaju ev. preokreta računa večina Hrvatov s povratkom prvakov HSS iz emigracije, ki bi mogli edini zadovoljiti potrebe naroda.

VPRAŠANJA V NASLEDNJI ŠTEVILKI: Kako cenite slovensko razpoloženje v pogledu monarchične ali republikanske oblike skupne jugoslovanske države (ne glede na osebe!)? Kolikšne simpatije uživa kralj Peter med Slovenci, kaj ga dela popularnega oz. nepriljubljene? - Bi mogli o obojem povedati tudi kaj glede Hrvatov, Srbov in Makedoncev?

== + ==

NOVA TITOVA VLADA

Nova zvezna vlada FLRJugoslavije je sestavljena takole: predsednik in minister za narodno obrambo Josip Broz-Tito; podpredsednik, minister za zunanje zadeve in predsednik Sveta za zakonodajo in zgraditev ljudske oblasti Edvard Kardelj; podpredsednik, minister za notranje zadeve Aleksander Ranković; podpredsednik dr. Blagoje Nešković; ministri: Milovan Djilas, Sava Kosanović, Stanoje Simić in Vlado Žečević; minister za finance Dobrivoje Radosavljević; minister za pravosodje Frane Frol; minister in predsednik Sveta za znanost in kulturo Rodoljub

Čolaković; minister in predsednik Sveta za ljudsko zdravje in socialno politiko dr. Pavle Gregorič; minister in predsednik Gospodarskega sveta Boris Kidrič; minister za zunanjo trgovino Melentije Popović; minister in predsednik Sveta za energetiko in ekstraktivno industrijo Svetozar Vukmanović; minister in predsednik Sveta za strojogradnjo Franco Leskošek; minister in predsednik Sveta predelovalno industrijo Rato Dugonjić; minister in predsednik Sveta za stavitništvo Ljupčo Arsov; minister in predsednik Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo Mijalko Todorić; minister in predsednik Sveta za blagovni promet Osman Karabegović; minister in

predsednik Sveta za promet in zveze Todor Vujašinović; minister za pomorstvo Maks Bače ter minister in generalni sekretar vlade FL RJ Ljubodrag Djurić.

Ukinjeni so sledeči organi zvezne vlade: Zvezna planska komisija, ministrstvo za delo, ministrstvo za novoosvojene kraje, ministrstvo za železnice in ministrstvo za promet, ministrstvo za pošte, generalna direkcija strojegradnje, generalna direkcija črne metalurgije, generalna direkcija metalurgije, generalna direkcija za proizvodnjo in predelavo nafte, Komite za varstvo ljudskega zdravja, Komite za socialno skrbstvo, Komite za kinematografijo, Komite za lokalno gospodarstvo in komunalne zadeve, Komite za turizem in gostinstvo in Komite za vodno gospodarstvo. Posli ukinjenih organov se prenesejo na organe vlade oziroma na organe, ki so v sestavi svetov.

Naročila in dopise za KT sprejema uprava KT, 53, Bucks Hill, Chapelend, Nr. Nuneaton, Warwickshire, England.-PORAVNAJTE NAROČNINO!

"PLAČANI PUČ"

London, 9. maja 1951.-Naš dopisnik poroča. G. Mirko Kosić, b. guverner Narodne banke v Beogradu pod vladno generala Nedića, je v emigraciji izdal že nekaj publikacij, ki obravnavajo dogodke zadnjega desetletja. V teh je tudi navedel izjavo g. Setona Watsona, znanega angleškega prijatelja Jugoslavije, češ da so Angleži plačali 27. marec.

Ta podatek navaja tudi g. Erjavec v članku "Ob desetletnici", ki ga je priobčil v Klicu Triglava dne 1. aprila. Ni mi znano in iz članke ni razvidno, od kod je črpal g. Erjavec omenjeno vest.

Dne 8. aprila se je vršila v Londonu proslava ob 10-letnici marčevskih dogodkov 1941. Priredil jo je Jugosl. nar. odbor. Na tej proslavi je član odbora g. Radoje Knežević prečital pismo g. Watsona, v katerem se ta zgraža nad navedbo g. Kosića, češ, da je on, g. Watson, izjavil, da so Angleži plačali prekrat 27. marca. Nasprotno, on da tega nikdar ni izjavil, niti ni mogel pomisliti na kaj takega.

POLITIKA S KROGLO

Perzijska nafta

Ali se res kažejo v petrolejski zadevi zadnji trzaji angleškega imperialističnega leva, ki še skuša piti kri tujim narodom v dovršenem kapitalističnem slogu, čeprav mu razjeda drobovje socializem v milejši laburistični obliki? Ali se res kričeče razkazuje zla ganost pravice, ki Perzijcem ne dopušča tega, kar so Angleži doma že storili? Podržavili so železnice in rudnike in jeklo - ko pa skušajo Perzijci podržaviti svojo nafto, vzdigne jo vik in krik.

Nihče ne ve natančno, pri čem smo v Perziji. Odkar je perzijska skupščina sprejela zakon o podržavljenju petrolejske industrije, govori perzijska vlada o Anglo-Iranski petrolejski družbi kot "bivši". Ob istem času pa ta "bivša" družba črpa nafto, obratuje čisti lnice, daje zaslužka perzijskim delavcem in je izročila perzijski vladi zahtevo po razsodišču, ker da je kršena 60-letna pogodba iz 1933. Angleška vlada, ki poseduje nadziralno večino delnic, posreduje, pa ji Perzijci pravijo, naj se ne vtika v njih notranje zadeve.

Vtikanje v notranje zadeve

In kaj je angleško vmešavanje drugega kot vtikanje v notranje iranske zadeve? Ali nima perzijski narod vse pravice, da razpolaga s svojim bogastvom, s svojo nafto? V zapletenem položaju je najlažje žavzeti stališče, ako silno poenostavimo zadevo. Tako so jo poenostavili muslimanski nacionalisti, ki so ustrelili ministrskega predsednika Razmara, ki se je upiral naglemu podržavljenju nafte. Zanje je bil izdajalec. Nafta je vendar perzijska. Perzijci pa so revni, lačni in zanemarjeni, čeprav žive na tekočem zlatu, kajti le tujci ga črpajo in se bogate z njim. Kako razumemo perzijska čustva! Kako se spominjamo na naše domače pretekle zadeve! Končno je celo tuja družba ponudila perzijski vladi deljenje dobička na pol. Na pol - čeprav je vse perzijsko! Dovolj je izkoriščanja! Dovolj revščine! Kar je naše, je naše! Perzijci naj bogate, Perzijci naj si izboljšajo življenje! To se zgodi na mah in popolnoma enostavno: podržavimo nafto! Ali ni nekdo nekaj zinil? Bum - izdajalca! In iranska skupščina je na hitro sprejela zakon o podržavljenju, novi ministrski predsednik Hussein Ala se je umaknil, dokler je bil še živ, dr. Mussadeh, malo poznana oseba, je prevzel vladno z izrečenim namenom, da izvede podržavljenje.

A kaj sedaj?

Pri tem pa se je nekako zataknilo. Kajti zadeva le ni tako enostavna. Nafta noče sama iz zemlje, niti je ni mogoče ne jesti, ne piti, ne obleči. Za črpanje in čiščenje je treba strokovnjakov. In teh med domačimi enostavno ni. Treba je dragih strojev in naprav, ki so k sreči postavljene in jih tujci ne morejo odvleči seboj. Končno pa je treba petrolej prodajati in ga odpeljati, kjer ga rabijo. Petrolejska družba ima razpredeno trgovsko organizacijo in veliko brodovje petrolejskih ladij, kar Perzijci ne morejo podržaviti. Tako stojijo pred grdo nevarnostjo, da nepremišljeno napode strokovnjake in družbo in

da ako ukinejo svojim delavcem delo, deželi dohodek in Zapadu važen vir petroleja. Skoraj polovico vseh perzijskih narodnih dohodkov izhaja iz nafte. Ako se ta polovica posuši, bo že zdaj revna dežela pred popolnim polomom. Kljub temu, da je petrolejska družba v začetku leta že vnaprejš plačala delež dobička, čakajo državni uradniki že lep čas zama na plačo.

Kajti slika ima še eno stran. To je tista, za katero sem nekoč zasledil naziv "bal-kanska". Slabo urejena država, z revščino kmetov in bogastvom redkih zemljiških posestnikov, je vzorec dežele, ki jo mora trpeti zapadni svet, demokratični in civilizirani svet, v svoji družbi, nekaj iz malomarnosti, nekaj zaradi preteklega koristolovstva in nekaj zaradi plemenitega načela nevmešavanja v domače zadeve tujcev. Da so take dežele pognojene za komunizem, je nepotrebno pripomniti. To jim danes nudi tudi edinstveno priliko, da dobe koristno pomoč Zapada in se dvignejo iz položaja revščine. Ubiti gen. Razmara je skušal uvajati reforme, ki bi pomagale kmetu do lastništva zemlje. Šah, izobražen v Svici, ki mu je vzor skandinavski tip vladarja, je že razdelil velik del svojih posestev na njegov nasvet. S tem se je gen. Razmara grozovito zameril zemljiškim posestnikom, ki so imeli velik vpliv v skupščini. Ker se mu je zdelo naglo nepremišljeno poddržavljenje nafte nemogoče, se je še bolj zameril muslimanskim nacionalističnim fanatikom, ki so ga nato ubili.

Kri, nafta, komunizem

Čudna zmes krvi in nafte je po gođu edino komunistom, ki po stari, preizkušeni navedi izkoriščajo vsako zmedo, kdorkoli jo že povzroči. Tako so uvrščeni narodni zanešenjaki, nazadnjaški bogataši in mednarodni komunisti proti tujim izkoriščevalcem, angleški vladi, ki izjavlja, da načelno ne more nasprotovati poddržavljenju, in strokovnjakom, ki obratujejo edino večjo perzijsko industrijo. Z omejenega perzijskega stališča se bje na rod proti izkoriščanju tujcev. Z moskovskega stališča drsi še era dežela v komunizem in zapadni motorizaciji se zapira važen vir goriva. Skratka, zadeva ni enostavna in vse prej kot jasma.

Nekaj pa je vendarle jasno: Politika, ki luknja glave svojim nasprotnikom, kaže na slamo v svoji lastni.

POLITIKA IN VOJSKA

V. A. Farkaš

Zamenjava generala MacArthurja je presenečenje, toda tudi logična posledica vsega, kar se je zgodilo pred tem.

Ameriško javno mnenje je bilo zaradi te zamenjave razburjeno. Del republikancev je napadel Trumana in označil odstavitve gen. MacArthurja za "nacionalno katastrofo". Demokratski, kakor tudi treznejši del republikancev, pa so smatrali, da je Truman postopal na edini močni način.

Republikanci, ki so obsodili Trumanovo dejanje, se ne ozirajo na jedro problema. Truman je njihov politični nasprotnik in z njegovo politiko se ne strinjajo. Zato so odstavitve MacArthurja izkoristili za napad na Trumanovo zunanjo politiko, a posebno na politiko v Aziji.

Del ameriškega časopisja, ki je vedno bil nerazpoložen napram Veliki Britaniji ("Chicago Tribune", urednik polkovnik MacCormick) ali nerazpoložen napram socialistični vladi v Veliki Britaniji (Hearstov "Journal American"), je trdil, da je bil gen. MacArthur odstavljen na pritisk in zahtevo Velike Britanije, kar ne odgovarja resnici. Tako pravi n. pr. "Los Angeles Times", da je najmočnejši narod na svetu poslušal godrnjanje svojih nemčnih zaveznikov in vsled tega žrtvoval gen. MacArthurja, da bi jih zadovoljil, t. j. sprejel politiko pomirjenja.

Čeprav so nekateri organi republikanskega javnega mnenja ostro napadli Trumana in upravo zaradi odstavitve MacArthurja, del vodilnih republikanskih časopisov, kot tudi demokratski tisk, sta zagovarjala Trumanov postopek, povdarjajoč ono, kar je najvažnejše, a to je - da je po ustavi predsednik USA vrhovni poveljnik, iz česar sledi, da je bil gen. MacArthur njemu podrejen in da je moral izvrševati njegova povelja.

Sistvo vprašanja najlažje ilustriramo s citati iz ameriškega tiska. Eden izmed vodilnih ameriških demokratskih časopisov "New York Times" pravi:

"Izjave, ki jih je dokaž čestojal gen. MacArthur v teku prvih šest mesecev vojne na Koreji, so kazale generalovo nezadovoljstvo v enem ali drugem pogledu s politiko odn. pomanjkanjem politike izražene v tej borbi s strani Združenih Držav oziroma Združenih Narodov, odnosno obeh. Zapiski nam sedaj kažejo, da so Združeni načelniki štabov dvakrat opomnili gen. MacArthurja, da vojaški poveljniki na položajih ne smejo dajati nobenih nadaljnjih izjav glede vodenja operacij, dokler jih predhodno ne odobrije v Washingtonu. Zapiski tudi kažejo, da je gen. MacArthur ignoriral obe opozorili in kasneje dajal nove izjave. To je glavna točka v toku dogodkov, ki so vodili do odstavitve gen. MacArthurja z njegovih visokih položajev in glede na to vprašanje ne razumemo, kako je možno oporekati pravilnost predsednikove odločitve. Linija vodenja operacij ne more biti dvojna. Po ame-

riski ustavi določa linijo predsednik Združenih držav. Določena linija pa se lahko v gotovi zadevi izkaže za pametno ali nespametno; more biti tudi docela spremenjena na osnovi izkušenj; toda ustava **pravi**, da določa linijo civil, glavni izvršilni organ, in je zato jasno dolžnost vojaških krogov izraziti svoje pomisleke odnosno nesoglasje po določenih vojaških potih in v javni razpravi. Še več, vojaški krogi imajo dolžnost postopati po posebnem predsednikovem navodilu, kot so to dvakrat storili v slučaju gen. MacArthurja. Zato ne dvomimo, da je predsednik ravnal prav, ko je na osnovi prednjega odstavil gen. MacArthurja..."

Vodilni republikanski časopis "New York Herald Tribune" je objavil sledeči komentar: "Glede na odstavitev gen. MacArthurja je najznačilnejše dejstvo, da je svojo odstavitev dejansko sam izsilil. Kot v visoki politiki tako tudi v vojni ni mesta deljenemu poveljstvu. Temeljna ameriška politika - kot so jo določili Združeni načelniki štabov, vlada, predsednik in, kot izgleda, večinsko mnenje v državi - je bila voditi vojno za zaustavitev komunistične napadalnosti na Daljnem Vzhodu v zvezi s svojimi zavezniki, medtem ko bi izgradili zavezniško linijo tako, da bi mogla preprečiti komunistično agresijo v Evropi. General MacArthur ni soglašal s tem osnovnim strateškim konceptom. Prepričan je bil, da je Azija in ne Evropa odločilno bojišče; dosledno želeč izpremeniti zaustavljajno vojno na Koreji v obsežnejši boj, ki bi zapletel vse sile podvržene sedaj Združenim državam in Združenim narodom na azijskem kontinentu. Nek general ima pravico nesoglašati dokler učinkovito služi splošni strategiji. Toda gen. MacArthur je zлил svoje nezadovoljstvo v kampanjo mimo Združenih načelnikov in predsednika, da bi si zagotovil javno mnenje, ki naj bi spremenilo njihovo politiko..."

V tem je bil višek dvojnega poveljstva. Gen. MacArthur je vojak z največjimi sposobnostmi in je kot upravnik okupacijske politike na Japonskem dosegel tak uspeh, da je bil skoro nenadomestljiv. Res je, da pomeni izguba njegovih talentov in njegovega dela trage dijo za narod, toda bil je arhitekt položaja, v katerem se predsednik ni mogel drugače odločiti. Z eno izmed tistih potez poguma in odločnosti, ki so karakteristične za g. Trumana v težavnih položajih, je bil rešen težak in nevaren problem na način, ki je bil edino možen...

Nepremišljeni že vpijejo, da pomeni MacArthurjeva odstranitev "popuščanje" komunizmu. Dejansko pa ne bi bilo morda Kremlju nič bolj všeč kot nadaljevanje MacArthurjevega vpliva z vsemi zapetljaji v Aziji in polomijo zapadne zveze, k čemur je ta vpliv grozeče vodil... Razdražljivo in na splošno nedosledno nasprotstvo, s katerim so pozdravili pri-staši gen. MacArthurja njegovo odstavitev, se bo na koncu morda izkazalo kot njegov lastni protistrup. V vsem kričanju o "izdaji", "prevari", "zmagi komunizma", "Monakove" Daljnega Vzhoda" in drugih nerazsodnih nagrobnih napisih, skoro ni bilo nobenega priznanja smrtno nevarnih posledic, ki so bile dejansko na vidiku, ali vsaj najsplošnejših dejstev položaja, ki ga je povzročil MacArthur. Silovitost nagrobnih napisov pomeni, da bodo zelo hitro prešli and da bo kmalu postalo očitno, da ne predstavljajo odgovora na vprašanja, ki bodo ostala in na katere more odgovoriti edino predsednik."

Od ostalih vplivnih časopisov, ki so zagovarjali dejanje predsednika Trumana, navedemo samo nekatere: "Christian Science Monitor" (Boston) je izjavil, da je postalo za MacArthurja nujno, "da se ukloni, da poda ostavko ali pa da bo odstavljen". "Louisville Courier-Journal" je izjavil, da bi nek močnejši predsednik že davno odstavil gen. MacArthurja. "Baltimore Sun" je pohvalil predsednika za njegovo veliko hrabrost. "Atlanta Journal" pa je izjavil, da bi gen. MacArthur nikdar niti za trenutek ne trpel nepokornost svojih podrejenih, nepokornost, ki jo je sam pokazal napram svojemu predpostavljajnemu, vrhovnemu poveljniku, predsedniku Trumanu.

"Washington Post" je poudaril, da ni mesta "nenadomestljivim generalom in predrznim generalom". "New York Post" je pohvalil predsednikovo modrost in hrabrost, s katero je prestregel gen. MacArthurjev "upor enega človeka". Republikanski "Wall Street Journal" je opomnil republikansko stranko, da je pot, katero je zastopal gen. MacArthur, vodila k veliki nevarnosti, nove svetovne vojne, ki bi se bila v največji meri pod pogoji, ki hi jih narekoval sovražnik, oziroma to pomeni, da bi bili Sovjeti z izbruhom vojne danes v boljšem položaju in bi imeli iniciativo v svojih rokah. Ako pa se vojno odloži dokler niso zapadne demokracije v vsakem pogledu v boljšem položaju, bodo one imele iniciativo za vodenje vojne v svojih rokah. Politika USA ni v ničemer podobna politiki izpred vojne ali britanski politiki, ki je dovela do Monakovega v letu 1938. Niti USA niti Velika Britanija ne vodita danes take politike.

V celotni zadevi odstranitve generala MacArthurja je važno dejstvo:

V vseh demokratskih deželah je vrhovna oblast - narod. Narod voli na demokratski način svoje predstavnike, na katere prenese polno oblast za gotovo dobo. Iz tega sledi, da se mora vojska podrediti vladi, ki jo je narod izbral odnosno kot je v tej zvezi izjavil senator Morse:

"Bog pomagaj ameriškem narodu, ako kdajkoli pride do tega, da ne bomo imeli civilnega nadzorstva nad vojsko!"